

ВАРЈА ЂУКИЋ О ЕСНАФСКИМ НАГРАДАМА, ЗАВЈЕРЕНИШТВУ У ПОЗОРИШТУ И ЛИНИЈИ ВЕЋЕГ ОТПОРА, НОВОЈ СЕОБИ УМЈЕТНИКА

Памте се само експеси

Позориште је на Балкану говор заједнице и још увијек најконкретнија слика малој и великој свијети коју ишчишћавамо нејасно. Већина људи не разврстава „своје“ преживљава по мјесту гдје живи, иако „држављанство“ у умјетности се не усвојавља

Радмила Радосављевић

Од свог дипломског рада, Канетијевог „Смак света“ за који је добила Октобарску награду Београда за најбоље студентске радове, а прије тога и Награду у Пули за најбоље дебитантско остварење у филму „Вариола вера“ Горана Марковића, Варја Ђукић скренула је на себе умјетничку и медијску пажњу као глумица чији ће таленат значајно утицати на овдашњи театар и филм. Од 84. године, најважније улоге одиграла је на сцени Југословенског драмског позоришта, Београдског драмског, Атељеа 212, Црногорског народног позоришта, Дах театра, на сцени у Дворишту, у продукцијама фестивала Град театар Будва и Барски љетопис („Зли дуси“, „Мара - Сад“, „Велики бриљантни валцер“, „Кројачи цинса“, „Ноћ богова“, „Клаустрофобична комедија“, „Ревизор“, „Владимир и Косара“, „Жак или покорност“, „Под мушким кишобраном“, „Марио и мађионичар“, „Ова вавилонска пометња“, „Хасанагиница“, „Празник лунасе“, „Јерма“, ауторска представа „Теби, из јучерашње...“), за које је добила награде међу којима је и Стеријина и Награда на сусретима најбољих глумачких остварења. Ове године, Варја Ђукић припала је и Награда Удружења драмских умјетника Црне Горе за улоге Дасти, Ђиле и Младе жене у представи „Парти тајм“ Едуарда Милера, рађеној по једночинкама Харолда Пинтера у драматизацији Жанине Мирчевске.

ВАРЈА ЂУКИЋ

већег отпора и правити поређење наше позоришне средине са позоришним срединама којима, захваљујући јединственом језичком кругу или добром познанству, инклинира наше позориште, а са којима је сарадња била немогућа протеклих година. Наш театар је, прије свега, театар драме, има ослонац у драмском тексту, мање је окренут невербалном изразу или импровизацији. Да би себе вредновао критички и његовао, добро је да се промишља у релацијама у којима су веома занимљиве пред-

у вријеме бивше Југославије не само да боље и прецизније комуницирају са догађајима у протеклој деценији, него и далеко више упозоравају на оно што данас зовемо „недостатак грађанског друштва и грађанске солидарности“?

- Театру се, нажалост, ријетко суди унатраг. Тешко ће се о представама које су рађене прије десет година постићи релевантни судови о њиховој вриједности. Театар је утолико добар или лош, колико живо комуницира, без обзира на критику, есеје. Зато се на прво мјесто увијек ставља његова жива спона са публиком. Мислим да је театар најбољи модел колектива у умањеном облику, у једном његовом тренутку. Он је посљедица интеракција међу људима који га креирају, и не може да егзистира, не може да настаје независно од тих интеракција. Оне су, на неки начин, директан исход одређеног стања духа и потреба колектива. Значи, памтиће се, наравно, оно што су експеси у добром смислу, и о тим експесима у позоришту у посљедњих десет година никако се не може причати само као о театру, мора се говорити о њима као о тренуцима кондензације потреба ове средине и ових средина које, вјероватно, сами актери експеса или представа не би ни могли рационално да предоче.

Говор заједнице

• У ових десет година, највећи успјех у иностранству доживјело је македонско

Где је мјесто еснафским наградама?

- Говоре о драгоцјеној сарадњи и добрим годинама у позоришту. Ове улоге за које сам добила награду, имају ефекта због лако постигнуте једноставности, сведеног израза, у представи која све своје глумце приводи таквим креацијама. За мене су, ипак, у сјенци улога до којих сам много теже долазила, теже стизала до резултата и њима била задовољна.

Да ли за једног глумца постоји вријеме када су награде важне, и вријеме када оне не значе пуно?

- Наравно да постоји, награда је подршка и јавни исказ критеријума. Често и стицај разнородних околности. Склона сам да судим строго о досљедности везе између награда и чудесних тренутака глумца на сцени. Али, награда у нас је сасвим довољно и лијепо се могу распоредити као подршка за младог глумца или као потврда трајности те сасвим неухватљиве глумачке вјештине.

"Парти тајм" је Ваша прва представа у националном театру након дванаест година паузе?

- Можда звучи као фраза, али надам се да већина позоришних глумаца не разврстава „своје" представе према мјесту гдје живе - у позоришту не успостављамо „држављанство" по таквом принципу. Члан сам СДУС и УДУЦГ, вољела бих да будем и члан удружења драмских уметника Словеније, Македоније, Енглеске... Не би ми тешко пало. Волим што сам радила представу са редитељем какав је Милер, који је прије рата у Београду направио неколико значајних представа, што опет подржава идеју о великој сеоби глумаца и редитеља коју су прекинули десетогодишњи ратови. Драго ми је о због тога, што се Милеровим присуством обнавља позоришна и редитељска естетика ширег и комплекснијег позоришног амбијента. Много боље се осјећам у таквом амбијенту који сада његује ЦНП, и вјероватно је ова улога и ова награда прилог подршци таквом концепту.

Са „Реквијемом двадесетом вијеку" гостовали сте у Словенији и Београду, „Нору" играте као копродукцију са ЈДП - ом, „Бановић Страхиња" је на сталном репертоару Народног позоришта. Како бисте данас упоредили ове сцене и да ли је театар у Црној Гори у овом тренутку привилегован?

- Можда је корисније ићи линијом

ставе које смо недавно гледали у ЦНП - у, из Македоније, Словеније, Босне. Треба видјети позоришне естетике које су другачије или даље и више од наших тренутних могућности, схватања, занатске експресије, просто зато што је интрига коју доноси неки други простори неопходна да би се театар одмјеравао.

Један од разлога због којих је театар у Црној Гори привилегован јесте његова добра позиција у схватању владајућег естаблишмента до које мјере је он значајан културни производ државне заједнице. Штета је што такав третман не прати многе друге сегменте у култури који само син-

СЦЕНА ИЗ ИЗБЕНОВЕ „НОРЕ"

хроно могу да остане трајно корисне резултате. Мислим да су за добар положај театра у Црној Гори итекако заслужни сви који су, волећи театар, створили добру позицију за њега и који руше локалне императиве у смислу репертоарске политике, продукционих модела, и у смислу идеје да је театар мјесто динамичних и отворених сучавања.

Готово све представе које су у ових десет година прављене у Црној Гори и Србији, као први и најчешће једини акредитив истицале су да „страшно много комуницирају баш са временом у коме живимо". Нека шира и значајнија позоришна анализа би, међутим, вјероватно показала да добре представе рађене још

и словеначко позориште, тачније, њихови аутори. У чему Ви видите разлоге за ову сатисфакцију?

- То су државе малих језика и малог тржишта. Немају дилеме да је експанзија у култури императив опстанка и идентитета. Позориште је на Балкану говор заједнице и још увијек најконцизнија слика малог и великог свијета коју ишчитавамо непосредно.

Моје искуство позоришно у овим ратним годинама или годинама успостављања релативне равнотеже, говори да је добар театар увијек имао завјереничке намјере, јер завјера у суштини садржи и конфронтацију у односу на доминантне идеје, вриједности или доминантну латарију.

Можете ли да издвојите експесне представе које су направљене у протеклој деценији?

- Говорим о сопственом доживљају, можда нисам у праву. Почетком 90 - тих, радила сам у продукцији малог, алтернативног Дах театра, прву антиратну представу коју смо играли у центру Београда, на улици, и коју су затечени и збуњени гледали случајни пролазници, полицајци, избјеглице и понеки намјерни гледалац. Експесна је зато што је играна уз густу кулису одурних националистичких пјесама.

Друга је „Принцеза Ксенија" Радмиле Војводић, која је свима нама који смо у њој учествовали, као и публици која је долазила у Зетски дом да је гледа, донијела низ питања за која се још увијек траже одговори ван позориста. Она је срушила стереотипну слику о томе како у театру национални мит или мит о изопштењу може довести до неке врсте импловивне катарзе.

Трећа је „Бановић Страхиња" Никите Миливојевића, продукција Града театра. По скромном или нескромном суду, то је најбоља представа урађена на простору још увијек постојеће Југославије у посљедњих шест година. Она једноставно, чистим позоришним средствима, добром интервенцијом на драмском предлошку, без страха од негативно конструисане будућности, стапа појединачне судбине и сасвим одређен и опипљив друштвени контекст. Представе које сам поменула, рађене су „завјеренички" и колико су актери били свјесни тога, толико је резултат завјера створио специфичну ауру и широк круг дејства на публику.